

СЕКЦІЯ 1

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВПРАЦЮ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ДЕРЖАВАМИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ

*Кухарська Н.О., д.е.н., професор
Одеський національний економічний університет*

Відповідно до Указу Президента України «Про Концепцію державної промислової політики» 2003 р. державна промислова політика повинна спрямовуватись на поглиблення міжнародного співробітництва в науково-технічній та інноваційній сферах. Розвиток промисловості також потребує вдосконалення нормативно-правового забезпечення її функціонування, гармонізації відповідних нормативно-правових актів з міжнародними стандартами, розроблення ряду програм, спрямованих на реалізацію цієї Концепції, та проектів законів з питань функціонування і розвитку промисловості.

Розглянемо деякі напрямки міжнародного співробітництва наукових організацій.

Наукове-технічне співробітництво України з США здійснюється в основному через Фонд цивільних досліджень та розвитку та наукові програми НАТО.

Взаємодія України з НАТО у сфері науки та захисту довкілля розпочалася у 1991 р. і здійснюється із застосуванням механізмів програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» (програма НЗМБ). Протягом 1998-2013 рр. в рамках програми НЗМБ реалізовані 27 спільні багаторічні проекти за участю українських науково-дослідних установ. В 2014 р. союзниками було прийнято рішення про виділення грантів на реалізацію 13 проектів, запропонованих українськими вченими, загальною сумою фінансування близько 4,1 млн. євро.

Наразі проходять процедуру погодження в рамках НАТО проекти загальною сумою фінансування близько 1,5 млн. євро.

Станом на сьогодні, Україна перебуває на першому місці серед країн-партнерів Альянсу за кількістю наукових проектів та обсягом їх фінансування в рамках Програми НЗМБ [1].

Фонд цивільних досліджень і розвитку США (CRDF – U.S.Civilian Research & Development Foundation) – некомерційна організація, заснована в 1995 році згідно з рішенням Конгресу США, з метою сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву, зокрема, шляхом підтримки спільних науково-дослідних проектів учених США та їхніх колег із країн колишнього

СРСР. Україна є одним із провідних партнерів CRDF. Основними напрямками діяльності CRDF в Україні є: – дослідницькі гранти науковцям, що працюють у фундаментальній та прикладній науці; – гранти на обладнання; – гранти на підтримку комерціалізації технологій, наукові конференції та навчальні семінари; – сприяння інтеграції наукових досліджень і вищої освіти.

З початку своєї діяльності CRDF підтримав українських вчених за десятима програмами, надав 699 грантів для виконання науково-дослідних проектів на загальну суму 21,55 млн. дол., в тому числі від CRDF 12,23 млн. дол., від американських компаній-партнерів 7,15 млн. дол., та від Уряду України – 2,15 млн. дол. Загалом було підтримано близько 3000 вчених з 105 наукових установ України [2].

Співробітництво України з Євросоюзом відбувалося у так званих Рамкових програмах з наукових досліджень та технологічного розвитку та проектах INTA – Міжнародна асоціація зміцнення співробітництва з науковцями з Нових Незалежних Держав з колишнього СРСР. Особливу активну участь в цих проектах брали українські фізики, хіміки, біологи, екологи, дослідники у сфері генетики, біотехнології, енергетики.

30 листопада 2011 р. Європейська Комісія офіційно оголосила програму «Горизонт 2020», призначеної об'єднати все фінансування досліджень та інновацій в ЄС, участь у якій Україна підписала 20.03.2015 р. «Горизонт 2020» – це семирічна програма, протягом якої можливі значні зміни в економічному і політичному контексті. Тому забезпечення постійної актуальності програми «Горизонт 2020» також вимагатиме коригування пріоритетів та ресурсів так і тоді, як і коли це буде потрібно. Особливу увагу приділяють таким напрямкам [3].

1. Інформаційно-комунікаційні технології.
2. Нанотехнології.
3. Новітні матеріали.
4. Біотехнології.
5. Космічна.

Участь у програмі надасть Україні потужні нові можливості як на рівні зацікавлених сторін, так і на інституційному рівні. Так, українські юридичні особи матимуть доступ до повного спектру заходів, що фінансуються програмою, на тих же принципах, що і структури ЄС. Українські дослідники матимуть повне право подаватися на всі програми мобільності та стипендії Марії Склодовської-Кюрі. В той же час, бізнес зможе скористатися можливостями для малого та середнього бізнесу в рамках «Горизонт 2020», зокрема мати доступ до інноваційних грантів, а також скористатися інструментом фінансування ризиків. На реалізацію програми виділено 80 млрд. євро.

Однак, нинішній рівень включення України до науково-технічного співробітництва з іншими державами залишається низьким, а масштаби співпраці не відповідають повною мірою науково-технічному та економічному потенціалу нашої держави.

Список використаної літератури

1. Місія України при НАТО. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/science-and-environment>>
2. Отдел международных связей НТУ «ХПИ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ec.kharkiv.edu/np_crdf.html>
3. Національний інформаційний центр зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.fp7-ncr.kiev.ua/index.php/uk/>>

О ФРАКТАЛЬНЫХ МОДЕЛЯХ В ИССЛЕДОВАНИИ РАЗВИТИЯ СОЦИО-ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ

*Степанов В.Н., д.э.н., профессор
Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований
НАН Украины*

Экономические трансформации в Украине вызывают: многомерные обновления всех сфер жизни – социально-экономических, политических, экологических, культурологических и других; формирование новых рыночных отношений, ориентированных на повышение конкурентоспособности отечественной экономики; необходимость совершенствования управления развитием общественных процессов в новых социально-экономических условиях.

Это требует коренного пересмотра сформировавшимся в прошлом стиля и методов управления (связанных, прежде всего, с «выполнением планов») и переориентации управления на обеспечение выживания и устойчивого поступательного развития в условиях острой конкурентной борьбы и повсеместного обострения противоречий, конфликтов и кризисов.

Изменение целевых установок в развитии современных социально-экономических систем на различных уровнях их иерархической организации требуют совершенствования не только стиля и методов управления, но и самих систем управления. В связи с этим возникает необходимость: теоретического и методологического осмысливания и соответствующего новым требованиям расширения и углубления исследования систем управления, оценки эффективности их действия; совершенствования аппарата моделирования сложных социально-экономических, экономико-экологических и иных явлений и процессов с использованием разнообразных моделей экономического роста, распознавания образов сложных явлений и процессов и т.д.

В этом контексте считаем весьма полезным рассмотреть проблему использования так называемых фрактальных моделей представления изменений структур и форм развивающихся в пространстве и времени систем, в том числе социально-экономических, экономико-экологических и др.

Предварительно укажем на то, что термин «фрактал» впервые ввел и дал общее описание американский математик Бенуа Мандельброт [1, 2]. (Название фрактала происходит от латинского *fractus*, означающее дробный, ломанный, разбитый). Понятие фрактала связывается с шероховатой поверхностью или изломанными формами рассматриваемых физических объектов, обладающих свойствами самоподобия.

Объектами теории фрактала, которая разрабатывалась в рамках такой математической науки как фрактальная геометрия, являются такие разветвлённые системы как береговые линии, горные цепи, формы облаков и молний, кровеносная система человека, турбулентность и многое другое [3 4]. В настоящее время теория фракталов развивается в приложении к физике [5], экономики [6], теории экономических рисков [7, с. 22] и другим наукам и

научным направлениям. Например, метод фрактального анализа в экономике использовал известный трейдер Билл Гильмс, определив фрактал как пятибарные максимумы и минимумы на графике динамики развития рыночных операций. Он показал, что цена в течении пяти отдельных промежутков времени не должна быть выше или ниже максимума.

Содержательная сущность фрактальных моделей заключается в следующем.

Фрактальная модель, как одна из разновидностей моделей распознавания образа (объекта, явления, процесса), может рассматриваться:

а) как модель описывающая объекты, обладающим свойствами самоподобия или масштабной инвариантности, т.е. такие, некоторые фрагменты структуры которых, строго повторяются через определённые пространственные или временные промежутки;

б) как система математических соотношений, описывающих множество значений, которые принимают признаки объекта распознавания при различных условиях, влияющих на вид множества.

Несмотря на то, что фрактальная методология описания неисчислимого множества структур и форм объектов и явлений является упрощением действительности, фрактальные модели её значительно увеличивают глубину описания природы.

В настоящее время считается, что идея фракталов Б. Мандельброта была выдвинута вовремя. Так как мир по своей структуре и форме является фрактальным, то с достаточным основанием можно утверждать, что само развитие понимания мира идет на встречу фракталам.

Список использованной литературы

1. Mandelbrot B. The Fractal Geometry of Nature / B. Mandelbrot. – W.H. Freeman and Company, 1983. – 468 p.
2. Мандельброт Б. Фрактальная геометрия природы: пер. с англ. /Б. Мандельброт. – М. : Ин-т компьютерных исследований, 2002. – 460 с.
3. Пайтген Х. Красота фрактала: пер. с англ. /Х. Пайтген, П. Рихтер. – М. : «Мир», 1993. – 270 с.
4. Цицин Ф.А. Фрактальная вселенная / Ф.А. Цицин// «Дельфис». – 1997. - №11
5. Шабетник В.Д. Фрактальная физика. Наука о мироздании / В.Д. Шабетник. – М.: «Тибр», 2000. – 416 с.
6. Мандельброт Б. (Не)послушные рынки: фрактальная революция в финансах: пер. с англ. / Б.Мандельброт, Л. Хадсон. – М.: «Вильямс», 2006. – 400 с.
7. Наборщикова Ю.В. Управление рисками в стратегии реструктуризации промышленного предприятия: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. эконом. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством»/ Ю.В. Наборщикова. – Пермь, 2006. – 27 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЛОЩИНІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

*Барський Ю.М., д.е.н., професор
Голуб Г.С., к.г.н., ст. викладач*

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В умовах ринкової економіки суб'єкти господарювання, функціонуючи на принципах самооплатності і самофінансування, вправі самостійно приймати рішення про здійснення різного роду інноваційних змін, орієнтуючись при цьому на власні потреби і можливості. Однак, як свідчить світовий досвід, при будь-якому ступені розвитку ринкових відносин ступінь їхньої інноваційної активності в істотній мірі визначається мірами, що починаються державою, по регулюванню інноваційної сфери, що спрямовані на посилення мотивів і стимулів здійснення інноваційної діяльності і забезпечення привабливості інноваційного типу розвитку.

Доцільність державного регулювання інноваційної сфери можна пояснити тим, що навіть високорозвинений ринок, що являє собою добре налагоджений механізм, здатний успішно вирішувати різні економічні завдання, що стоять перед суспільством [1], у визначеній мірі характеризується обмеженістю і недосконалістю, що виявляється в наступному.

По-перше, відсутня чітка погодженість і взаємодія окремих елементів та механізмів через багатоаспектну інноваційну сферу і велику кількість різноманітних об'єктів керування.

По-друге, у деяких галузях НТП, постійне стимулювання ринковим механізмом, чисто з технологічної точки зору вимагає розгортання великомасштабного виробництва, що згодом призводить до зменшення кількості фірм, що одночасно функціонують на ринку, тобто природною монополізацією ринку, а, отже, і до зниження ролі «здорової» конкуренції в прискоренні НТП.

По-третє, нездатність ринку адекватно реагувати на зовнішні ефекти так звані екстерналії, що являють собою витрати і вигоди, зв'язані з виробництвом або споживанням визначених інновацій, але які випадають на частку осіб, що не є учасниками конкретної угоди.

По-четверте, ізолюване здійснення інновацій в окремих випадках призводить до істотних втрат як для конкретних фірм, так і для економіки в цілому, при цьому багато інновацій є прибутковими лише при значних масштабах їхньої реалізації, тому вони можуть виявитися економічно не ефективними для ряду суб'єктів господарювання, що гостро бідують у них, однак маючих обмежену виробничу базу або лімітований ринок збуту. Крім того окремі інноваційні проекти взагалі не можуть бути реалізовані на комерційній основі (наприклад, проекти, спрямовані на задоволення потреби суспільства в цілому – оборона, соціальні блага, екологія і т.д.).

По-п'яте, в окремих випадках висока вартість нових видів продукції і

послуг робить їх недоступними для масового споживача, що, у кінцевому рахунку, може негативно позначитися на темпах поширення.

Зазначені й інші проблеми, зв'язані із здійсненням інновацій, а також важлива їхня роль у розвитку сучасного суспільства свідчать про те, що сьогодні, коли спочатку необхідно перебороти існуючу інертність вітчизняних суб'єктів, що хазяюють, і забезпечити появу довгострокових перспектив прискореного інноваційного розвитку економіки, роль держави в керуванні інноваційними процесами є важливою і безперечною. При цьому найбільш результативна модель регулювання інноваційних процесів передбачає ефективне сполучення ринкових механізмів попиту та пропозиції з механізмами розумного державного втручання. При цьому всі регулюючі функції держави в інноваційній сфері з визначеним ступенем умовності можна розділити на дві основні групи:

- що забезпечують подальше ефективне становлення і розвиток ринкових відносин (спрямовані на формування нормативно-правової бази функціонування ринкового господарства, а також стимулювання і захист «здорової» конкуренції як важливої рушійної сили);

- що доповнюють і коректують дії ринкових механізмів (спрямовані на перерозподіл доходів і деяких ресурсів, стимулювання економічного росту, забезпечення економічної стабільності) [2].

Не менш важливим є те, що поступово, у міру подальшого розвитку ринкових відносин в Україні, державний вплив на науково-технічну й інноваційну сфери повинен трансформуватися, здобуваючи характер координації і загального регулювання. Саме тому сучасна проблема активізації інноваційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання не може бути вирішена тільки за допомогою старих підходів, головним чином заснованих на повній централізації функцій керування і регулювання НТП, а також розгляді окремих підприємств у ролі безпосередніх виконавців і споживачів бюджетних засобів. У цьому зв'язку сьогодні, коли в результаті ринкових трансформацій, центр ваги в прийнятті рішень про здійснення інноваційних змін перемістився на рівень окремих підприємств і інших власників капіталу, усі форми впливу держави на інноваційні процеси повинні здійснюватися в рамках ефективної політики, що відповідає новим економічним і соціально-політичним реаліям, а також сприятливому виведенню економіки країни з затьяжної кризи і забезпечення стабільного її росту.

Список використаної літератури

1. Васюренко О. Шляхи розвитку кредитного забезпечення інноваційної діяльності. // О. Васюренко, І. Пасічник / Економіка України. – 2012. – №2. – С. 23-29.

2. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. / Н. В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Башинська І.О., к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет*

Динамічний соціально-економічний розвиток більшості держав ґрунтований виключно на інноваціях. Інновації є чинником, що істотно впливає на формування прогресивного технологічного устрою сучасної економіки і основою її реформування. Звільнення країни від сировинної залежності і підвищення конкурентоспроможності країни у глобальному світі, вимагає створення економіки, ґрунтованої на використанні інтелектуального капіталу, на впровадженні інновацій. Інновації здатні підтримувати конкурентоспроможність сучасних підприємств в умовах нестійкості внутрішнього і зовнішнього середовища їх функціонування. Особливістю інноваційного розвитку підприємств є те, що керівники цих підприємств повинні діяти як підприємці і як ефективні менеджери, щоб знайти себе в господарському просторі, знайти свою господарську нішу. В зв'язку з цим не можна не погодитися з думкою П.Друкера, згідно якого «інноваційність – особливий інструмент підприємництва, який спрямований на те, щоб вдихнути в наявні ресурси нові властивості з метою створення благ. У завдання підприємців входять цілеспрямований пошук джерел нововведень, в також зміна їх ознак, що дозволяє добитися успіху» [1].

Необхідність інновацій в економіці сучасної держави визначається також тим, що вітчизняний ринок залежить від стану зовнішнього (ринковою) і внутрішнього середовища, пред'являє нові запити споживачів, а жорстка конкуренція дає принципові переваги тільки тим підприємствам, які здатні новизну ідей об'єднати з ресурсом традиційних галузей економіки. Процеси створення інновацій особливо важливі для великих підприємств машинобудівної галузі, оскільки вони мають складну систему управління інноваціями, часто орієнтуються на великі проекти, реалізація яких повинна швидко забезпечити отримання високих доходів. Багато в чому з цієї причини кількість інновацій в цих структурах не так велика.

У розвинутих країнах машинобудування належить до найважливіших галузей промисловості та є пріоритетною, бо має вплив на ефективність та продуктивність всіх сфер економічної діяльності країни. Постійний розвиток машинобудівного комплексу забезпечує рентабельність та конкурентоздатність товарів та послуг на ринку, зростання матеріального та інтелектуального рівня населення, що сприяє підвищенню рівня розвитку економіки окремих регіонів та, зокрема, держави [2].

Машинобудування – це промисловий комплекс, який виготовляє за допомогою наукомістких технологій засоби виробництва, транспорту, оборонну продукцію, а також предмети споживання.

Інноваційна активність машинобудівних підприємств і пояснюється, головним чином, їх економічним становищем, хоча об'єктивна потреба в

нововведеннях існує у виробництві постійно. Головною причиною здійснення інновацій (75-80%) є розширення асортименту продукції, що випускається [2].

Зазначимо основні особливості інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

1. Інноваційна діяльність машинобудівних підприємств в сучасних умовах дає реальні результати тільки при мінімальних строках реалізації інноваційних проектів;

2. Наявність великої кількості різнопланових технологічних операцій тягне за собою необхідність інноваційних процесів в усіх напрямках виробничого комплексу. Продуктова інноваційна діяльність на машинобудівному підприємстві не може здійснюватися шляхом внесення змін в одну технологічну операцію. Підприємець повинен бути готовий до впровадження цілої гами нововведень, часто не пов'язаних між собою, що в свою чергу, вимагає залучення науково-технічного потенціалу з протилежних наукових сфер.

3. Відмова від інноваційної діяльності загрожує виробнику швидкою втратою значної кількості замовників – прискорений розвиток бази комплектуючих виробів та широкий асортимент матеріалів, поряд з надзвичайним розвитком інформаційних технологій, забезпечує більш мобільним конкурентам істотні переваги у завойовуванні ринку, особливо з переходом до європейського ринку.

4. У машинобудуванні залучити зовнішніх інвесторів для реалізації довгострокових проектів – вкрай проблематично. Це вимагає серйозного передінвестиційного опрацювання проекту з техніко-економічним обґрунтуванням, що наочно говорять о привабливості проекту.

5. Сучасні умови вимагають від машинобудівних підприємств приймати на себе додаткові ризики інноваційно-інвестиційної діяльності.

Таким чином, в сучасних економічних умовах функціонування і подальший розвиток машинобудівних підприємств безпосередньо залежить від їхньої інноваційної активності, але для її ефективною реалізації необхідно враховувати галузеві особливості, які зі зростанням чи падінням ролі деяких факторів (розвиток інформаційних технологій, перехід на європейські ринки тощо) змінюються та трансформуються.

Список використаної літератури

1. П.Друкер, Дж.Макьярелло. Друкер на каждый день. 366 советов успешному менеджеру / Питер Друкер, Джозеф Макьярелло; пер. с англ. Анастасии Рыбьянец. - М. : Манн, Иванов и Фербер, Эксмо, 2013. – 432с.

2. Башинська І.О. Визначення тенденцій розвитку машинобудування в Україні / І.О. Башинська // Економіка, фінанси, право. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – К.: Аналітик, 2013. – №6/2. – С. 3-5.

3. Комов М. С. Особенности развития инновационной деятельности в российском машиностроении // Молодой ученый. – 2011. – №8. Т.1.–С.138-140.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

*Кобальчинська Є.О., асистент
Акулюшина М.О., к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет*

Управлінська концепція підвищення вартості підприємства належить до переліку інноваційних. Світова практика показує, що найбільш конкурентоспроможними підприємствами і компаніями є ті, в яких головним критерієм оцінки якості управлінського рішення, що приймається, є подальше підвищення вартості підприємства.

Сучасні інструменти управління вартістю, що представляють інтерес із практичної точки зору вже практично доступні для більшості власників, експертів, менеджерів. Тому необхідно зробити акцент на деяких факторах, що впливають на вартість підприємства.

Питаннями вартості підприємства і управління вартістю займаються вчені і спеціалісти у всьому світі: Дж.Фрідман, Н.Ордуей, М.Скот, Д.Хей, Г.Бірман, С.Шмідт, М.А. Федотова, А.Г. Грязнова, І.А. Єгерев, Л.Н. Тепман, О.С. Федонін, І.М.Рєпіна, О.І. Олексюк, Єсіпов В.Ф., Коупленд Т., Коллер Т., Муррін Дж., Пратт Ш., Гріффіт К., Фішман Д., Ханжина В., Попов Е., Гласюк В., Грибовський, Яворський Є. та інші.

Західна практика управління сучасним бізнесом приділяє все більше уваги концепції управління вартістю, що створюється бізнесом для власників. Необхідність управління вартістю бізнесу з метою збільшення багатства його власників, зобов'язує одночасно приймати тезису про максимізацію його ринкової вартості.

До показників, які характеризують діяльність конкретного підприємства, можна віднести такі: розмір прибутку та збитків, кількість товару, який продано, величину прибутку, рівень заробітної платні, суму податків, становище балансових рахунків.

Було проведено низку досліджень, висновки яких дозволили з великою ймовірністю стверджувати, що компанії, які використовують вартість як об'єкт управління, мають наявні конкурентні переваги перед компаніями, орієнтованими на інші економічні критерії своєї діяльності. Для підприємств, націлених на створення вартості, необхідним є втілення нових процесів управління.

Протягом останніх років управління, засноване на вартості, перетворилось у концепцію, яка відома як керування заради вартості (MFV). Таке управління повинно мати набір інструментів, які можуть бути використані щодо вирішення важливих проблем.

Увесь процес управління в загальному вигляді є цілком безперервним набором стандартних процедур, що повторюються і включають такі етапи: 1) оцінку поточного стану бізнесу і середовища; 2) порівняння поточного стану з еталонним, з використанням критерію і корегуванням останнього, якщо необхідно; 3) розробку керівних впливів; 4) застосування їх у бізнесі.

Далі цикл повторюється [1, с.101].

У низці видань закордонних авторів цикл управління вартості бізнесу відображають у вигляді п'ятикутника [2, с.58].

На рисунку пронумеровано вершини – це і є моменти оцінки вартості (розрахунок значення критерію). Одним із основних етапів побудови системи ВВМ є визначення ключових факторів вартості, тобто параметрів діяльності, які виражені у вигляді яких-небудь показників. Процес виділення факторів вартості достатньо складний.

Для того, щоб визначити, які фактори найбільш впливають на вартість підприємства, необхідно мати інструменти, що дозволять це зробити. На наш погляд, таким є побудова факторної моделі.

Вибір ключових фінансових факторів здійснюється на основі як мінімум 4 критеріїв:

- стратегії життєвого циклу підприємства;
- чуттєвості результативного фінансового показника;
- чуттєвості до різних фінансових факторів вартості;
- волатильності (змінності) показників.

Чуттєвість до фінансових факторів вартості показує, на скільки відсотків змінюються ці параметри, при зміні одного з факторів вартості на 1%.

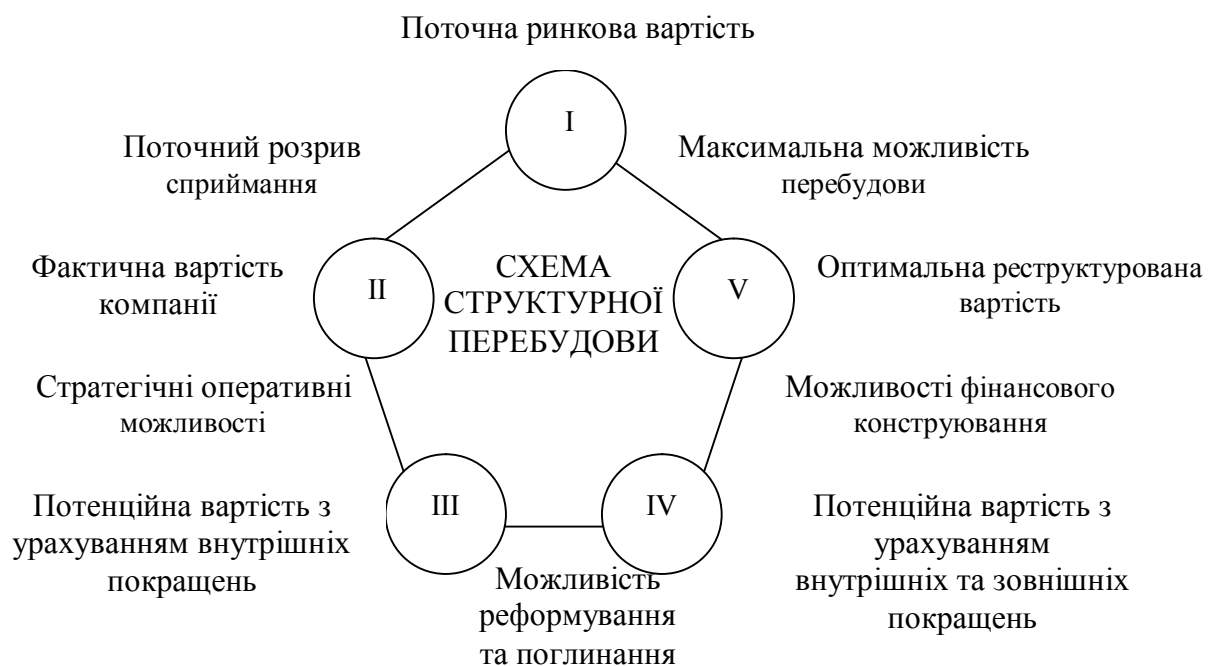

Рисунок – Цикл управління вартістю бізнесу

Список використаної літератури

1. Могилевский В.Д. Методология систем. / В.Д.Могилевский – М.: Экономика, 1999. – 320с.
2. Коупленд Т., Коллер Т., Муррин Д. Стоимость компаний: оценка и управление. – М.:ОЛИМП-БИЗНЕС, 1999. – 410 с.

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

*Рассадникова С.І., к.е.н., с.н.с., доцент
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України*

Туристично-рекреаційна діяльність активно розвивається у всьому світі та сучасні тенденції розвитку світової економіки під впливом глобалізації та інтеграційних процесів відображають стрімке зростання долі туристично-рекреаційної сфери у світовому господарстві: За даними Всесвітньої ради з туризму і подорожей (World Travel & Tourism Council) в 2014 року в економіку ЄС туристична галузь принесла €1,8 трлн. (\$2,1 трлн.), що в 2,6 разу більше вкладу видобувних галузей (\$796 млн.). Частка туризму у ВВП Європейського союзу склала 9,2%.

У Всесвітньої ради з туризму і подорожей відмітили, що туристичний бізнес займає друге місце по темпам зросту після фінансового сектору. Надходження з туристичної сфери у світовому масштабі становлять понад 500 млрд. дол. щороку [1]. При цьому доходи від туризму у світі , за даними СОТ , до 2020 року зростуть до 2000 млрд. дол.

В той же час вклад туризму у ВВП України складає 1,4%. за даними 2015 року [2]. Україна по рівню конкурентоздатності туризму на світовому туристичному ринку в 2013 р. зайняла 76 місце із 140 країн світу згідно даних Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum's 2013. Travel and ohourism Competitiveness Index). На перших трьох місцях знаходиться Швейцарія, Германія, Австрія. Індекс розробляється на основі обліку стану політичних норм та правил, екологічної стабільності, охорони і безпеки, здоров'я і гігієни, розвитку туризму, інфраструктури транспорту, людських, природних і культурних ресурсів.

Дослідження проблем питань і пріоритетних напрямів розвитку туристично-рекреаційної діяльності з врахуванням екологічних обмежень, досягнення ефективності і сталості у сфері рекреаційного природокористування в Україні є актуальною науковою темою для економічного зростання, якості життя та оздоровлення населення, підвищення рівня зайнятості, збереження природно-ресурсного потенціалу, особливо невідновних та вичерпаних природних ресурсів; та чистоти довкілля.

Туристично-рекреаційна діяльності в країні базуються на різноманітному потенціалом для постійного розвитку, тісно поєднується з багатьма галузями економіки, характеризується наявністю багатих природних туристично-рекреаційних, бальнеологічних, оздоровчих для лікування та відпочинку, комплексних ресурсів.

Основою розвитку туристично-рекреаційної діяльності є природно-ресурсний потенціал, різноманіття природних туристично-рекреаційних ресурсів, якість та унікальність довкілля, естетичність, комфортність та привабливість природних та природно-антропогенних ландшафтів.

Значну роль відіграє у розвитку туристично-рекреаційної діяльності і підвищенні збалансованості рекреаційного природокористування наявність природно-заповідного фонду в країні. За результатами даних обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду, поданих органами виконавчої влади на місцевому рівні, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, станом на 01.01.2016р. природно-заповідний фонд України має в своєму складі 8184 території та об'єктів загальною площею 4082780,55 га в межах території України (фактична площа 3803131,84 га) та 402500,0 га в межах акваторії Чорного моря [3].

Відношення фактичної площі природно-заповідного фонду до площі держави («показник заповідності») становить 6,30%, що значно нижче екологічно обґрунтованих показників у розвинутих країнах світу та ЄС (понад 10% площі країни).

Узагальнюючі сучасні тенденції розвитку світової економіки можливо зробити висновок, що потужним напрямом економічного зростання держави повинна стати стимулювання туристично-рекреаційної діяльності, раціональне використання, охорона і відтворення природних туристично-рекреаційних ресурсів.

Навколишнє природне середовище та рекреаційні ресурси знаходяться під значним впливом туристично-рекреаційної діяльності, який буває позитивним та негативним, прямим та опосередкованим, стимулюючим, спонукальним. Міжнародний туризм здійснює позитивну дію на охорону і відтворення природних цінних рекреаційних ресурсів, сприяє створення сеті національних природних парків та заповідників, збереженню лісів, пляжів, морського узбережжя, проведення берегоукріплення.

Для створення сприятливих природних умов, збереження і накопичення природного багатства, придатного для розвитку рекреації, туризму та санаторно-курортного лікування потрібна розробка стратегії і системи управління рекреаційним природокористуванням на принципах сталого розвитку, упорядкування відносин власності на природні рекреаційно-туристичні ресурси, забезпечення потреб теперішніх та майбутніх поколінь, населення. Відносини власності на природні туристично-рекреаційні ресурси як основа розвитку туристично-рекреаційного бізнесу є базовим поняття для підвищення прибутковості та конкурентоздатності туристично-рекреаційної індустрії.

Список використаної літератури

1. Вплив туризму на економіку держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <www.skole.com.ua/...turizm/ 34- turizm – ekonom>
2. Україна. Прямий внесок туризму в ВВП [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://knoema.ru/atlas/%D0/datasets>>
3. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://pzf.menr.gov.ua/пзф-україни/території-та-об'єкти-пзф-україни.html>>

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР НОВІТЬОЇ ЗЕРНОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Нікішина О.В., к.е.н., с.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

НАН України

Шніцер І.Р., к.е.н., доцент,

Ужгородський національний університет

Національна зернова політика – це стратегічна діяльність держави, спрямована на створення сприятливого зовнішнього середовища для вітчизняних ринків зерна та продуктів його переробки, яке забезпечуватиме їм стійкий відтворювальний розвиток за одночасної реалізації економічних інтересів держави у національній та світовій господарських системах. На наш погляд, новітня зернова політика, з урахуванням світових інтеграційних тенденцій, повинна мати триєдиний характер: (1) *системний*, забезпечуючи функціональний взаємозв'язок і залежність між сільськогосподарською та продовольчою політикою; (2) *відтворювальний*, стимулюючи продукування доданої вартості у секторах інтегрованих товарних ринків; (3) *інтеграційний*.

Інтеграційний вектор зернової політики має два виміри: внутрішній і зовнішній (таблиця). Внутрішній аспект охоплює інтеграційні процеси на мікрорівні, характеризуючи різноманітні форми об'єднання господарюючих суб'єктів, та процеси інтеграції на мезорівні, що охоплюють фази відтворювального циклу в межах секторів (сировинного, виробничого, інфраструктурного та споживчого) інтегрованого товарного ринку та системи суміжних ринків. Зовнішній вимір передбачає інтеграцію вітчизняних ринків зерна та продуктів його переробки в світовий ринок.

Інтеграційна політика держави повинна формуватися із використанням низки *принципів*, до яких, на наш погляд, доцільно віднести такі:

- принцип соціально-економічної спрямованості діяльності інтеграційної структури (її участь у рішенні соціальних проблем);
- принцип узгодження економічних інтересів учасників інтеграційної структури та держави як носія інтересів суспільства та нації (об'єднання не повинно стати провідником фінансових інтересів одного учасника за одночасної дискримінації інтересів інших учасників та держави);
- принцип економічної доцільності й наукової обґрунтованості створення нової об'єднаної структури (вважаємо, що для визначення ефекту такого об'єднання може бути використаний критерій доданої вартості товару).

Системне дослідження тенденцій розвитку інтегрованих ринків зерна та зернопродуктів [1] засвідчило порушення перелічених принципів у ході здійснення інтеграційних процесів як на мікро-, так і на мезо- та макрорівні, їх стихійний характер, пасивний тип державної інтеграційної політики. Напрями її модернізації, що відповідають базовим принципам, представлено в таблиці.

Внутрішній і зовнішній вимір інтеграційного вектору новітньої зернової політики держави

Вимір	Рівень	Інтегровані структури	Напрями державної політики
ВНУТРІШНІЙ	Мікрорівень: об'єднання суб'єктів господарювання	Агрохолдинги, ТНК, кластери, кооперативи, асоціації, спільні підприємства і т.д.	Стимулювання розвитку структур, діяльність яких має соціально-економічну спрямованість, узгодження інтересів інтегрованих структур і держави
	Мезорівень: об'єднання секторів товарного ринку в єдину відтворювальну систему	Інтегровані ринки зерна та продуктів його переробки, система суміжних ринків зерна, зернових і хлібних продуктів	Формування високорозвиненої системи суміжних ринків зерна та продуктів його переробки, розвиненої інфраструктури ринків, підвищення ефективності їх функціонування й регулювання
ЗОВНІШНІЙ	Макрорівень: інтеграція національної економіки у світову господарську систему	Інтеграція ринків зерна та зернопродуктів у світовий ринок (зона вільної торгівлі, економічний союз, єдиний ринок та ін.)	Стимулювання експорту продуктів зернопереробки із високою доданою вартістю, забезпечення їх конкурентоспроможності та відповідності міжнародним вимогам якості й безпеки

* розроблено авторами

На мікрорівні головним напрямом внутрішньої інтеграційної політики держави повинно стати стимулювання розвитку структур, діяльність яких має соціально-економічну та екологічну спрямованість, зокрема, кооперативних об'єднань і малих форм господарювання, які, на противагу агрохолдингам, займаються виробництвом малорентабельних зернових культур, забезпечують національну продовольчу безпеку та виконують важливі соціальні й екологічні функції в економічній системі, не маючи при цьому доступу до субсидій.

На мезорівні головний вектор державної політики доцільно спрямувати на формування високорозвиненої системи суміжних ринків зерна та продуктів їх переробки шляхом організації злагодженого процесу глибинної переробки зерна. Із зернових культур можна отримати до 40 товарів із високою доданою вартістю, зокрема, крохмаль, протеїн, фруктозно-глюкозний сироп, мальтозна патока, біоетанол, сухі дріжджі, лізин, вітаміни С, В2, В12 та ін. Кількість суміжних ринків, що формуються навколо базового ринку зерна, визначають глибину внутрішньої інтеграції ринків у систему національної економіки та ефективність використання їх сировинно-виробничого потенціалу [2, с.5-6].

На макрорівні інтеграційний вектор національної зернової політики доцільно спрямувати на стимулювання експорту вітчизняних зернових і хлібних продуктів із високою доданою вартістю. Практична реалізація головних напрямів зернової політики на усіх рівнях (див. таблицю) передбачає впровадження відтворювальних механізмів регулювання.

Список використаної літератури

1. Нікішина О.В. Механізми регулювання інтегрованого зернового ринку / О.В.Нікішина. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2014. – 450с.
2. Нікішина О.В. Теоретичні засади розвитку систем вертикально суміжних ринків зерна та продуктів його переробки: інтеграційний підхід /О.В.Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2016. – Т.8. – Вип.1. – 2016 – С.3-13.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ УКЛАДЫ И РАЗВИТИЕ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ И КЛЮЧЕВЫЕ ФАКТОРЫ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

*Пейчев А.Д., магистрант
Одесский национальный политехнический университет*

Экономика развитых и успешно развивающихся стран активно перестраивается, ориентируясь на повсеместное использование последних технологических укладов – пятого и шестого. Так, пятый технологический уклад основывается на электронике и микроэлектронике, атомной энергетике, информационных технологиях, генной инженерии, начале использования нано- и биотехнологий, освоении космического пространства, спутниковой связи, видео- и аудиотехнике, интернете. Происходит глобализация экономики с быстрым перемещением продукции, услуг, людей, капитала, идей. Шестой технологический уклад часто называют постиндустриальным, его ядром выступают нано- и биотехнологии, наноэнергетика, молекулярная, клеточная и ядерная технологии, робототехника, нанобиотехнологии и другие наноразмерные производства. Следует отметить важную характеристику смены технологических укладов: открытие, изобретение всех новшеств начинается значительно раньше их массового освоения, т.е. имеет место определенная инерция делового мышления государственной системы управления экономикой и бизнеса. Капитал перемещается только в те новые технологические сегменты экономики, в которых менеджмент готов к изменениям, и главное – государством созданы поощряющие такие процессы условия.

В Украине экономика, к сожалению, основывается главным образом на третьем и четвертом технологических укладах. Тем не менее, несмотря на негативные тенденции и пессимистичные ожидания экономической будущности страны, Украина до сих пор обладает определенным инновационным, технологическим потенциалом. Для этого необходимо незамедлительное создание доктрины инновационного развития, ориентированного на ускорение экономического подъема в стране, а также прагматичная государственная программа реализации этой доктрины.

Ускоренный экономический рост Украины может быть достигнут только путем перехода национальной экономики на инновационную модель развития и формирования в стране качественно лучшей инвестиционной среды. Так, например, одной из главных проблем Украины является энергоёмкость экономики – она в 3-4 раза выше, чем в странах Европы, и в 9 раз выше, чем в Японии. Всего 0.7% энергии производится с использованием так называемой «зеленой» энергетике – возобновляемых источников энергии. Энергетика определяет не только геополитическую и геоэкономическую слабость Украины, зависимость от внешних факторов, но и существенно влияет на экологическую ситуацию и ставит под вопрос устойчивое развитие страны в целом. Для успешного преодоления этой проблемы необходимо сконцентрироваться на диверсификации энергоснабжения, на использовании собственных,

альтернативных традиционным, энергетических ресурсов, в частности, возобновляемой энергетике.

Технологическое обновление страны возможно лишь одновременно с кардинальным обновлением системы управления экономическими процессами. Стратегически приоритетными направлениями инновационной деятельности в Украине должны стать: 1) модернизация электростанций; новые и восстанавливаемые источники энергии; новейшие ресурсосберегающие технологии; 2) машиностроение и приборостроение, как основа высокотехнологического обновления всех отраслей производства; 3) развитие высококачественной металлургии; 4) нанотехнологии, микроэлектроника, информационные технологии, телекоммуникации; 5) усовершенствование химических технологий, создание новых материалов, развитие биотехнологий; 6) высокотехническое развитие сельского хозяйства и перерабатывающей промышленности; 7) новые транспортные хабы; 8) охрана и оздоровление людей и окружающей среды; 9) развитие инновационной культуры общества.

Мировой опыт свидетельствует, что инновации не могут развиваться самостоятельно в сложных рыночных условиях. Во всех странах правительство и местная власть прикладывают значительные усилия, чтобы создать условия для созревания инновационных проектов и кластеров, так как понимают, что их плоды потом будут источником благосостояния всей экономики. В связи с этим на законодательном уровне необходимо разработать и принять систему законов и нормативных актов, объединить их в своеобразный Инновационный кодекс Украины.

Конечно, Украине сложно соревноваться с развитыми странами в объемах финансирования инновационной сферы. Но главное здесь не столько в количестве денег, сколько в качестве управления их потоками. Капитал следует вкладывать только в наиболее перспективные «точки роста» и конкурентоспособные направления развития украинской экономики, в направления, позволяющие производить продукцию с высокодобавленной прибавочной стоимостью. И здесь, конечно же, следует делать ставку на использовании технологий пятого и шестого технологических укладов.

Список использованной литературы

1. Василенко В. Технологические уклады в контексте стремления экономических систем к идеальности / В. Василенко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8).
2. Малинецкий Г. Г. – Модернизация – курс на VI технологический уклад // Препринты ИПМ им. М. В. Келдыша. – М., 2010. – № 41.